

קרבת שלמים, הרי אם שחט את החולין תחילה ואחר כך שחט את השלמים, בו ביום, פטור ממלקות על "אותו ואת בנו" [לדעת רבי שמעון] משום שהתראתו התראת ספק. כי בשעת השחיטה של השלמים [שאו עובר על איסור "אותו ואת בנו"] עדיין אין ודאות ששחיטה שכזו אכן ראויה היא ואסורה, כי יתכן שלא יזרק הדם (58).

אבל אם שחט את השלמים וזרק את דמם, ואחר כך שחט את החולין — חייב מלקות, כי באופן זה יש התראת ודאי. שבשעת שחיטת החולין כבר נזרק הדם של השלמים ונתברר ששחיטתה היתה ראויה, ושחיטת החולין שאחר כך היתה אסורה בודאות.

ואמר רבא: היא חולין ובנה קרבן עולה — לא מיבעיא שאם שחט את החולין ואחר כך שחט את העולה דפטור וכדלהלן, אלא, אפילו אם שחט קודם את העולה ונזרק דמה ואחר כך שחט את החולין, גם כן פטור [ומותר, וכן בשחט חולין קודם]. משום דשחיטה קמייתא של העולה לאו שחיטה בת אכילה היא! שאינה מתרת את בשר

לאו, הרי התברר שהשחיטה לא היתה ראויה כיון שלא התירה את הבשר. ולכן אין לוקין בקדשים על "אותו ואת בנו", כי מעידנא דקא שחיט הוי התראת ספק! שבשעת השחיטה של השני, שאז מתרין בו שלא יעבור על איסור "אותו ואת בנו", עדיין אין ודאות שאכן יש במעשה הזה משום איסור, כי שמא בסוף לא יזרק הדם ותהיה שחיטה שאינה ראויה, שאין בה איסור "אותו ואת בנו". והתראת ספק — לא שמה התראה! (56)

ורק באופן ששחט "אחד בפנים ואחד בחוץ" אמר רבי שמעון שהשני אינו חייב כרת. לפי שלאחר שנשחט ונזרק הדם של הראשון (57) כבר נתברר ששחיטתו היתה ראויה, וממילא הקרבן השני יש בו איסור "אותו ואת בנו", ואינו ראוי היום להקרבה, הלכך אינו חייב עליו כרת דשחוטי חוץ.

ואזדא רבא לטעמיה, שמצינו בדין נוסף שהוא סובר שההתראה על שחיטת "אותו ואת בנו" בקדשים נחשבת כהתראת ספק.

דאמר רבא: בהמה שהיא חולין ובנה הוא

שמחוסר זמן בעשה.

56. רש"י תמה למה נחשבת "התראת ספק", והרי שחיטת השני ודאי אינה ראויה כיון ש"אותו ואת בנו" נוהג בקדשים, ונמצא שהשני מחוסר זמן. ולכן לא גרס מתיבות "מאי טעמא" עד "ואזדא רבא", אך תוס' לעיל [פ ב ד"ה שחיטה] גרסו כגירסא שלפנינו וביארו שגזירת הכתוב היא שילקה גם בקדשים אף ששחיטתו אינה ראויה, ורק בספק אינו לוקה.

57. כך פירש רש"י, ודקדק לומר ש"כיון שנשחט הראשון ונזרק דמו הויא לה שחיטת הראשון

ראויה" כי אף לרבי שמעון שהעומד להזרק כזרוק דמי [כשהתקבל בכוס — תוד"ה דכמה] הרי דעת רבא בסמוך שהחייב רק על שחיטה הראויה לאכילת אדם, והעומד להזרק אינו ראוי אלא לאכילת מזבח, ואינה ראויה בפועל לאכילת אדם, וראה ראש יוסף.

58. כך פירש רש"י, וביאר הראש יוסף דהיינו רק לגירסתנו שפטורו משום התראת ספק, ואמנם רש"י לגירסתו יפרש שרבא לטעמיה ששחיטת קדשים ראויה היא ולכן חייב על שחיטת חולין שאחריה משום אותו ואת בנו.

אכילת אדם ואחד אכילת מזבח! שהחושב לעשות אחת מאכילות אלו חוץ לזמנה, הרי זו מחשבת פיגול. כי בין אם המחשבה היתה על אכילת האדם מהקרבתן שתייה חוץ לזמנו, ובין אם המחשבה היתה על אכילת המזבח, דהיינו, הקטרת הקרבן, שתייה חוץ לזמנו – נתפגל הקרבן! ומכאן למדנו שאכילת מזבח שמה אכילה, ולפיכך גם שחיטה לצורך הקטרה היא בכלל איסור "אותו ואת בנו"⁽⁶¹⁾.

מתניתין?

השוחט את הבהמה ונמצא שהיא טרפה. או השוחט לשם עבודה זרה, והשוחט פרת חטאת, [פרה אדומה]⁽⁶²⁾, ושור הנסקל שנגמר דינו להיסקל, ועגלה ערופה העומדת להיות נערפת⁽⁶³⁾, שכל אלו אסורים באכילה גם לאחר שחיטתם, אם לאחר מכן שחט את

העולה באכילה שהרי כולו נשרף על המזבח⁽⁵⁹⁾. וכיון ששחיטת הראשונה אינה ראויה אין על שחיטת השניה איסור "אותו ואת בנו", וכל שכן שאם השחיטה השניה לעולה פטור, משום שאינה שחיטה לאכילה⁽⁶⁰⁾.

ורבי יעקב אמר רבי יוחנן: שחיטת עולה הוי שחיטה ראויה לאחר זריקת הדם, שאף היא מתרת בשר באכילה. כי אכילת מזבח שמה אכילה!

מאי טעמא?

דאמר קרא "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמינו ביום השלישי לא ירצה". ומקרא זה נאמר לענין פיגול, שאם שחט את הקרבן במחשבה על מנת לאכלו לאחר זמנו הרי הקרבן פיגול. ומכפל הלשון "האכל יאכל" דרשינן: בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחד

למזבח, ובפשטות צריך לומר שאין השחיטה בפני עצמה מתרת, כי עדיין חסר קבלת הדם ככלי שרת, ובכתבי הגר"ז [זבחים י א] הביא שהגר"ח אמר שזריקה אינה חשובה אכילת מזבח [אלא רק הקטרה] והמחשב על מנת לזרוק למחר אין חיובו משום אכילה אלא משום עבודה.

62. רבינו גרשום ביאר ששחטה לשם חולין ולכן היא שחיטה שאינה ראויה, [וראה בסוגיית הגמרא שלשמה שחיטתה ראויה], וביאר בזרע אברהם [יד יב] שדעתו כי אף שחטאת לשם חולין אינה נפסלת, כי לאו מינה לא מחריב בה, פרת חטאת נפסלת כי היא קדשי בדק הבית שהן רק קדושת דמים, וחולין נחשבים "מינה".

63. המאירי כתב שהנידון רק באופן שהבת היתה העולה, כי האם כיון שילדה בהכרח עלה

59. תוס' [ד"ה עולה] כתבו שאינה נחשבת "אכילה" לגבי "שחיטה לאכילה" שנלמדת מ"טבוח טבח והקן" שהיתה שחיטה לצורך אכילת אדם, אך ודאי נחשבת "אכילה" לגבי קבלת טומאה שחלה רק על "אוכלין", ודין הקרבן כ"אוכלין" מפני אכילת מזבח. ובלב אריה ביאר שרביא למד שנחשבת אכילה לטומאה מ"האכל יאכל".

60. בספר דוד רביעי תמה כיון שרביא מחלק בין עולה לשלמים, למה הוצרך לשנות מדברי רב המנונא ולומר ש"אין מלקות או"ב נוהג בקדשים", והרי עצם איסור או"ב אינו נוהג בעולה שאין בה אכילת אדם.

61. לכאורה תמוה, אם אכילת מזבח נחשבת "אכילה" למה שחיטת קדשים "אינה ראויה" קודם זריקה, והרי היא מתרת לזרוק את הדם

גמרא:

אמר רבי שמעון בן לקיש: מה ששנינו שחכמים מחייבין בשוחט לעבודה זרה משום "אותו ואת בנו", לא שנו כן אלא באופן ששחט את הראשון לעבודה זרה ואת השני לשלחנו, לאכלו, ולא לשם עבודה זרה, שכיון שאין על שחיטת השני חיוב מיתה משום עבודה זרה ניתן לחייב עליה מלקות משום "אותו ואת בנו". אבל, אם שחט את הראשון לשלחנו ואת השני לעבודה זרה — פטור ממלקות על "אותו ואת בנו". שהשוחט מתחייב במיתה על שחיטה זו משום עבודה זרה ולא ניתן לחייבו במלקות עליה כי קם ליה בדרבה מיניה! שאין עונשין על מעשה עבירה אחד שני עונשין, אלא מענישים אותו בעונש החמור בלבד⁽⁶⁵⁾.

בנם — רבי שמעון פוטר משום "אותו ואת בנו". לפי ששחיטת הראשונה שחיטה שאינה ראויה היא. שאינה מתרת את הבשר באכילה, ולא שמה שחיטה. ואיסור "אותו ואת בנו" אינו נוהג אלא בשחיטה הראויה בלבד [של שניהם] וכמו שכתוב "לא תשחטו ביום אחד".

וחכמים מחייבין! כי לדעתם אפילו שחיטה שאינה ראויה — שמה שחיטה.

השוחט ונתנבלה בידו, שנתקלקלה השחיטה בלא כוונת השוחט. והנזח, שהרג את הבהמה. והמעקר את הסימנים שבצואר הבהמה בכונה תחילה והרגה, ואחר כך שחט את בנה, פטור⁽⁶⁴⁾ משום "אותו ואת בנו", ואפילו לרבנן, לפי שאין כאן שחיטה כלל.

"פטור" שאינו "מותר" וצידד בתחילה שהאיסור משום שיכול לבא לידי איסור סחורה, שלא הותרה אלא בנבילה שהזדמנה לו, אך בנחירה עושה נבילה בידים. והסיק שבשני יש איסור דרבנן שגזרו על אותו ואת בנו אף בנבילה, מחשש שמא ישחוט טריפה שאיסורה מה"ת [אך בראשון לא שייך איסור זה, כמו ששנינו להלן פו א שמותר לשחוט אחר חש"ו].

ומלשון המשנה משמע כדברי הגרעק"א, שהרי אחר ש"נתנבלה בידו" למה הוסיפה לפרט "נזח ומעקר", ובתוי"ט הקשה למה פירטה דוקא אלו, ומסתבר שהכוונה לאסור רק משום צער בע"ח ובל תשחית ולא משום אותו ואת בנו בנבילה. וראה בספר דור רביעי שהאריך בזה.

65. הגרעק"א הקשה למה נפטר ממלקות, והרי חיובם חל רק בגמר שחיטה, ואילו חיוב מיתה על שחיטה לע"ז חל מיד בתחילת השחיטה, [ובשלמא לריש לקיש שפוטר אפילו בחייבי

עליה זכר ונפסלת לעריפה כגון עלה עליה עול. והקשה בנחל איתן [יג ד] שאפילו בלא פסול עול לא יתכן שהעגלה תהיה אם, כי אינה יולדת עד ג' שנים, וצריך לקחת עגלה בת שנתה. ואילו נעמיד באופן שכבר הורידה לנחל ונאסרה ואח"כ התעברה וילדה, אם כן שייך שתהיה האם עגלה ערופה, כי נאסרה קודם שעלה עליה עול, ותירץ שבאופן זה יהיה גם על הבת דין עגלה ערופה, כי ולד איסורי הנאה אסור.

64. הגרעק"א [בתוס' למשניות] דקדק למה הוצרכה המשנה לומר שהנזח "פטור משום אותו ואת בנו" והרי ודאי פטור מאיסור זה שבו עוסקת המשנה, ובהכרח שיש בו איסור אחר, משום צער בעלי חיים או בעל תשחית, וראה בנודע ביהודה [יו"ד י] שאין בנחירה איסורים אלו, וכן משמע לכאורה להלן [פה ב] שאם יש צורך אדם מותר לנחור.

ובאור שמח [שחיטה יב ג] דייק מלשון

אמר ליה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: הלכה זו — אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה!

אלא אם ברצונך להשמיענו דבר חידוש במשנתנו כך היה לך לומר:

פעמים, שאפילו אם שחט ראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה חייב מלקות על שחיטת

השני משום "אותו ואת בנו"⁶⁶. כיצד?

בגון דאתרו ביה בשחיטת השני משום מלקות של "אותו ואת בנו" ולא אתרו ביה משום מיתה על עבודה זרה, ונמצא שאין עליו אלא עונש אחד של מלקות על "אותו ואת בנו".

ורבי שמעון בן לקיש אמר: כיון דכי אתרו

הקצאה לע"ז, ואינו תלוי בדיני שחיטה לע"ז שחלה רק בגמר שחיטה.

66. תוס' לעיל [יד א] הקשו שהרי בשחיטתו לע"ז נעשה מומר ששחיטתו אינה ראויה, ולמה יתחייב עליה. ותירצו שבפעם אחת אינו נעשה מומר, וביאר המשנה למלך [שגגות ג] שמומר נעשה כשמוחזק לכך, ואינו נפסל אלא אחר ג' שחיטות. ואילו הרשב"א שם כתב שרק שחיטתו הראשונה כשרה, כי אינו נפסל אלא אחר השחיטה, וביאר הר"ן שבתחילת השחיטה אינו אלא מקלקל, ואינו נעשה מומר אלא כשהשלים שחיטה לע"ז. והרמב"ם בפיה"מ [פ"א מ"ג] כתב שאם שחט בעבירה במזיד נעשה מומר בתחילת שחיטה, אך בשוגג אינו מומר, וביאר הקצות החושן [נב א] שלדעתו אינו נחשב מקלקל בתחילת שחיטה, כי עושה כן כדי לתקן.

והרמב"ן כתב שחיובו על או"ב הוא משום ששחיטת מומר אף שהיא פסולה, מועילה להוציא מידי נבילה, וכבר תמה הרא"ה [משמרת הבית א ד] שהשוהט לע"ז נקרא "זבחי מתים" ובודאי דינה כנבילה, ויתכן שהרמב"ן סבר כי אף שאינה מתרת לאו של נבילה, יש לה שם שחיטה [למ"ד ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה] וראה מאירי שם שנחשבת "שחיטה לגבי או"ב" ויתכן שכוונתו שבאו"ב האיסור על "מעשה שחיטה" גרידא, אף שאינו מתיר מידי

מיתות שוגגין יתכן שחיוב המיתה חל בין בתחילה ובין בסוף ופותר ממלקות, אך לרבי יוחנן שרק חיוב מיתה במזיד פוטר, הרי כבר התחייב בתחילה, ושוב אינו יכול להתחייב מיתה בפועל בעת חיוב המלקות]. ותירץ שמדובר באופן שאומר שאין רוצה לעבוד ע"ז אלא בגמר שחיטתה [כמו שמצינו לעיל מ א] ולכן שני החיובים חלים יחד בסופה, ומה שלא העמידו את הסוגיא באופן זה [אף שאילו לא אמר כן הרי מכי שחט בה פורתא מחתך בעפר הוא] צריך לפרש על פי תוס' בב"ק [עא א ד"ה איסורין] שמחתך בעפר הוא חסרון בקדשים בלבד, וכאן מדובר בחולין, [ראה רע"א ח"א קפה, ותוס' בב"ק ע"ב א ד"ה דאי].

ובאחיעזר [ח"א יח] כתב שאע"פ שכבר התחייב מיתה בתחילת השחיטה, ושוב לא חל חיוב מיתה בפועל, נחשב החיוב בסוף השחיטה כחייבי מיתות מעידין שפותרין ממלקות [אף שבפועל לא שייך שימיתוהו פעמיים].

וראה רש"י בבבא קמא [עא ב] שלריש לקיש אין שחיטה לע"ז אוסרת אלא הבהמה אלא בגמר שחיטה, ולדבריו לא קשה כלל, אך גם לשיתת תוס' שם שגם לדעת ריש לקיש נאסרת בתחילת השחיטה, יש ליישב כמו שכתב במלא הרועים כאן שרק נאסרת אך אינו חייב מיתה כשוחט לע"ז עד גמר שחיטה, וכ"כ המנחת חנוך [כו ג] וסברא לחילוק זה מצינו בברכת שמואל [סוף ח"א] שאיסור נעבד חל בגלל

ביה למיתה היה פטור ממלקות, הרי גם כי לא אתרו ביה למיתה — נמי פטור ממלקות! שכל שיש במעשה זה אפשרות שהאדם יתחייב עליו מיתה שוב אינו לוקה על אותו מעשה, אפילו אם בפועל אין בו עונש מיתה! (67)

ואזדו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש לטעמייהו, שמצינו שנחלקו במחלוקת כעין זו (68).

דכי אתא רב דימי אמר: חייבי מיתות שוגגין, שעברו בשוגג על עבירה שיש בה במזיד חיוב מיתה, או חייבי מלקות שוגגין ששגגו בעבירה שיש בה במזיד מלקות ודבר אחר, שהיה גם חיוב ממון לחבירו באותו מעשה העבירה של המיתה או המלקות, וכגון שאכל בשוגג נבלות וטרפות של אדם אחר, שפטור ממלקות, אך נחלקו האמוראים אם חייב לשלם:

רבי יוחנן אומר: חייב ממון. וריש לקיש אומר: פטור אף מממון.

ומבאר רב דימי: רבי יוחנן אומר חייב, דהא לא אתרו ביה על המיתה או המלקות, וממילא אין במעשה הזה עונש אחר מלבד

הממון.

וריש לקיש אומר פטור, דכיון דכי אתרו ביה היה פטור מתשלום ממון, כי לא אתרו ביה נמי פטור מממון.

וצריכא רבי יוחנן וריש לקיש להשמיענו מחלוקתם בסוגיין מעשה אחד שיש בו חיוב מיתה וחיוב מלקות, אף על פי שכבר ידוע שנחלקו לגבי מעשה שיש בו מיתה או מלקות ביחד עם ממון.

דאי אשמעינן שנחלקו בהא לגבי חיוב מיתה ומלקות של שחיטת "אותו ואת בנו" לעבודה זרה, הוה אמינא, כי רק בהא קאמר רבי שמעון בן לקיש שפטור ממלקות אפילו אם לא התרו בו על המיתה, הואיל ובשחיטה זו ישנה אפשרות של חיוב מיתה, ולכן פקע ממנה תורת מלקות, כיון ששני העונשים, מיתה ומלקות, הם מסוג אחד — ששניהם בגוף האדם. ולא יתכן להטיל על מעשה אחד שני עונשים דומים. אבל בהא באופן שעשה בשגגה מעשה שיש בו חיוב מיתה או מלקות, ויש בו גם חיוב ממון, אימא מודי ליה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן, שכיון שהעונשים אינם דומים, כי זה בגוף האדם וזה בממונו, כשעשה בשוגג יש

נבילה. וראה עוד בשו"ת נאות יעקב ב"ג].

67. ובזה מתורץ מה שהקשה לו רבי יוחנן ש"זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה". שריש לקיש נתכוין להשמיע שהשוחרט לעבודה זרה פטור בכל אופן, כי אפילו בלא התראה על המיתה פטור ממלקות — רש"ש.

68. בכתבי הגר"ח תמה שהרי מחלוקת ר"י

ור"ל בחייבי מלקות שוגגין אם פוטרין מממון היא האם דורשים גזירה שוה "רשע רשע" מחייבי מיתות שוגגין שפטורין מממון, אך מהיכי תיתי שיחלקו גם בחייבי מיתות שוגגין אם יפטרו ממלקות.

וביאר שנחלקו אם פטור קלבד"מ בשוגג נאמר רק במיתה וממון, ונלמד מ"לא יהיה אסון", אך פטורו במיתה ומלקות או מלקות וממון שמקורו מרשעה אחת אתה מחייבו ולא

לחייבו ממון [היות שאין עליו בפועל עונש מיתה]⁽⁶⁹⁾.

ומאידך אי הוי איתמר מחלוקתם רק בהא בדין חייבי מיתות שוגגין עם ממון, הוה אמינא כי רק בהא קאמר רבי יוחנן שחייב ממון, לפי שמיתה וממון אינם מסוג אחד. אבל בהא באופן המדובר בסוגיין, שהוא שוגג על חיוב מיתה ומזיד על המלקות, אימא מודי ליה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש שפטור ממלקות אפילו אם לא התרו בו למיתה, כיון שמיתה ומלקות שניהם עונשים שבגוף האדם, הלכך צריכא

להשמיענו שנחלקו בשני האופנים⁽⁷⁰⁾.

ודנה הגמרא לגבי מה ששינו במשנה שרבי שמעון פוטר משום "אותו ואת בנו" בשוחט פרת חטאת: וכי שחיטת פרת חטאת — שחיטה שאינה ראויה היא?

והתניא: רבי שמעון אומר: פרה אדומה מטמאה טומאת אוכלין, שיש לבשרה תורת אוכל לענין קבלת טומאה⁽⁷¹⁾. שאף על פי שרבי שמעון סובר שאוכל האסור בהנאה אינו נחשב כאוכל לענין קבלת טומאה⁽⁷²⁾, מכל מקום בפרה אדומה הוא מודה שהיא

שתי רשעויות אינו פוטר אלא כשהתרו בו ויש לו "שתי רשעויות", או שהגזרה שוה מלמד שגם שוגג נחשב "שתי רשעויות" ולכן אין חילוק בין מלקות וממון למיתה ומלקות.

69. כך פירש רש"י, והיינו שאין עונשין בפועל עונש חמור עם עונש קל, אך בשוגג שפטורו רק משום שיש במעשהו צד עונש חמור, אינו פוטר עונש קל אלא אם שני העונשים בגופו, אך עונש ממון אינו נפטר, ותוס' [ד"ה כיון] ביארו באופן אחר על פי הסוגיא בכתובות [לה א].

ובלחם משנה [סנהדרין טז ה] כתב שלסברת רש"י חייבי מיתות שוגגין יפטרו ממלקות יותר מאשר מתשלומין, כי מלקות בגופו כמיתה, ונמצא שסברת רב דימי הפוכה מסברת רבין בכתובות שנקט שפוטרין רק מממון ולא ממלקות [ראה הערה הבאה] ולשיטתו בהכרח צריך לבאר את הצריכותא כביאור תוס'.

70. בכתובות [שם] מסקנת הגמרא שרבי יוחנן חולק רק בחייבי מלקות שוגגין שאינם פוטרם מתשלומין, אך בחייבי מיתות שוגגין מודה שפוטרם. והקשה הרשב"א שם שהרי רבי יוחנן

אמר שאחד לשלחנו ואחד לע"ז לוקה, אם לא התרו בו למיתה, ולכאורה ראוי להפטר ממלקות מפני שהוא שוגג במיתה. והוכיח מכך שחייבי מיתות שוגגין אינם פוטרין ממלקות אלא רק מתשלומין, וראה בכתבי הגר"ח שהרחיב בביאור סוגיין.

71. רש"י הקשה למה צריך שיהיה לה "תורת אוכל" לקבל טומאה והרי פרה מטמאת את העוסקים בה "טומאה חמורה" [שאף בגדיהם טמאים] וכל שסופו לטמא טומאה חמורה הוא עצמו טמא טומאת אוכלין [נדה נא א]. והעמיד באופן שאין בו "כביצה" אלא בצירוף בצק, ורק אם הוא אוכל מצטרף. תוס' [ד"ה פרה] כתבו שמי שסופו לטמא טומאה חמורה, אינו נחשב כאוכל להיות טמא אלא אם הוא אוכל מצד עצמו, שאז הוא נטמא מאליו כאילו נגע בו שרץ. וראה בשו"ת חכם צבי [קז] ובקהילות יעקב [טהרות לח] שהאריכו בביאור מחלוקת רש"י ותוס'.

72. כמבואר בבכורות [ט ב] שצריך שיוכל להאכילו עכ"פ לגוי.

מצא אחרת נאה הימנה יכול לפדותה אחר שחיטה⁽⁷⁴⁾. ולכן החשיבה רבי שמעון כאוכל, משום שכל העומד ליפדות⁽⁷⁵⁾ כפדוי דמי⁽⁷⁶⁾. ואף לאחר שכבר לא ניתן לפדותה עדיין נשאר עליה תורת אוכל לענין קבלת טומאה⁽⁷⁷⁾, כי רק דבר שלא היה בו היתר אכילה לאף אדם מעולם אינו נחשב "אוכל"⁽⁷⁸⁾.

נחשבת כאוכל, למרות שהיא אסורה בהנאה, הואיל והיתה לה⁽⁷³⁾ שעת הכושר! שהיה זמן מסוים שבו היה על בשר הפרה תורת אוכל. ואימתי היתה לה שעת הכושר — **אמר רבי שמעון בן לקיש: אומר היה רבי שמעון: פרה אדומה נפדית אפילו לאחר שנשחטה כהלכה, והיא מונחת כבר על גבי מערכתה, מוכנה לשרפה! שאם**

89-א

שנקט כרבנן שאחר שחיטתה אי אפשר לפדותה, ולכן אינה ראויה. וראה לחם משנה [שחיטה יב ו].

76. תוס' לעיל [פא ב ד"ה דכל] נקטו שרק במקום מצוה נאמר הכלל "כל העומד כאילו נעשה", ולדבריהם צריך לפרש שהחלפתה בפרה נאה ממנה היא ממצוות "זה אלי ואנוהו", ונמצא שבעצם העמידה במציאות לפדיון נחשב כעומד להפדות אף שאין בה מצוה, שהרי כתב היש"ש [ב"ק י] שמצוה זו רק מדרבנן, וכדברי החתם סופר [יו"ד קצה] שאפילו לצורך מנהג אמרינן "כל העומד", אולם דעת השער המלך [גירושין ד א] ש"כל העומד" נאמר רק במצוה דאורייתא, ואינו מצד שעומד במציאות להפדות, אלא מפני המצוה לפדותו, וכדבריו משמע בתוס' ב"ק [עז ב] שדקדקו לכתוב "דמדאורייתא בת פדייה היא".

77. תוס' [ד"ה הואיל] הקשו למה העומדת להפדות נחשבת כאוכל, והרי מאידך גיסא היא גם "עומדת להזות" ונאמר כ"מוזה דמי" לאוסרה. ותרצו שאינה נחשבת כעומדת בפועל להזאה עד שיתקבל הדם בכלי.

והרשב"א [בשבועות יא ב] תירץ שאינה "עומדת להזות" כי אם ימצא אחרת נאה ממנה מצוה לפדותה.

78. משמע שכל הנחשב ל"אוכל" לגבי טומאה

73. רש"י בשבועות [יא ב] גרס הואיל "ויש" לה, והרשב"א שם הביא בשם תוס' שלדעת רבי שמעון אפשר לפדותה גם אחר הזאת דמה, אך תוס' ושטמ"ק [ב"ק עז א] כתבו שבהזאה נעשית קדשי מזבח שטעונים העמדה והערכה לפדיון, וכיון שכבר נשחטה ואי אפשר להעמידה אינה נפדית, אך שם אוכל נשאר עליה, כי לא היתה מופקעת משם אוכל מתחילתה. וראה חזו"א [חזו"מ ליקוטים כד].

74. תוס' לעיל [יא ב] דנו אם לרבנן מועיל פדיון מחיים מדאורייתא או רק מדרבנן, וכתב הרמב"ן [בשבועות שם] שרבי שמעון סובר שנפדית מדאורייתא כי אינו לומד את ההקש מחטאת שפרה אדומה, וכן משמע בתוס' בב"ק [שם] שרלבנן לא מועיל פדיון מה"ת כיון שנשחטה בהכשר קרבן, אך לרבי שמעון מועיל פדיון עד הזאת דמה, ובפשטות היינו משום שרבי שמעון לא הקושר לחטאת, אך הגרי"ז [במכתבים] ביאר שלרבי שמעון קדושת הגוף חלה אחר ההזאה. וראה דבר אברהם [לח] שנקט שנידון תוס' לעיל שייך גם לרבי שמעון, ואילו לרבנן לא מועיל פדיון מה"ת, גם לרבי שמעון אינו מועיל.

75. תוס' [בב"ק עז ב ד"ה כל] ביארו שהתנא במשנתנו סבר שהיא שחיטה שאינה ראויה, כי חלק על רבי שמעון, ונקט שהעומד להפדות אינו כפדוי. ובאופן נוסף [שם עז ב ד"ה אומר] כתבו